

Nu voi descrie vreun episod din ultima parte a epopeii neamului nostru, vreo bătălie sau ^{lucru} luptă sau chiar o parte dintr'o luptă. Ci voi povesti câteva amintiri răzlețe, din care răsar, cred eu, mai lămurit, sentimentele, cari stăpâneau atunci sufletele celor de pe frontul de luptă.-

Poate că cele ce am de gând să spun vor turbura pe unii, ca o notă discordantă în preocupările dominante de azi; iar alții vor crede poate că sunt povești, sau dacă s'au întâmplat cumva, s'au întâmplat de demult și departe, de sute de ani, peste nouă țări și nouă mări.-

Rog pe cei dintâi să mă ierte, iar pe cei de al doilea, să creadă că nu voi povesti decât ceea ce am văzut și am trăit în țara noastră acum patruzeci de ani.-

În batalionul I al Reg. 50 Infanterie, erau, în vara anului 1917, între mulți alți ofițeri, doi sublocotenenti, în două companii diferite.- Amândouă în primii ani ai tinereții, deabia gustase din viața pe care o vedeau încă în lumina iluziilor frumoase ale vârstei lor.- Unul din ei, sublocotenentul Pruncu, înalt, brun, slab, vesel, expansiv și vici, nu știa ce e frica, gata din prima zi să îndeplinească fără o clipă de ezitare cele mai primejdioase însărcinări, nimic nu-i turbura liniștea, nici ploaia de gloanțe și nici exploziile infernale ale obuzelor, era mereu dojenit de șeful său, pentru că se expunea chiar când nu era nevoie.-

În ziua de 30 Iulie 1917, ^{la Marasesti} într'o luptă grea în care era angajată o parte din frontul nostru, și în care batalionul ^{lui} avea misiunea de a ocupa o poziție a cărei stăpânire era hotărâtoare pentru rezultatul luptei, el a căzut străpuns sub inimă de un glonte, pe când trecea în fruntea plutonului său printr'o regiune bătută de focuri din două părți.- Comandantul batalionului, care era ^{de Tânărul} aprăcat, l'a prins în brațe, l'a culcat la pământ și i a strâns mâna pentru ultima oară.- Bietul băiat era alb ca ceara, cu ochii țintă la cer, de parcă deslușea ceva în adâncimea albastră, și în simfonia aspră a văjăitului gloantelor s'au furișat ultimele lui cuvinte, șoapta sufletului lui în clipa în care și lua zborul spre alte sfere: mi-e frig, eu mor, dar nu-mi pare rău, ^{caci} știu acum că visul nostru se va împlini.....

Cellalt ofițer, Rașcu, blond, scund, mai masiv, tăcut, mai puțin vici, când la Nămolosa a fost să execute pentru prima oară cu plutonul lui în fața tranșelor noastre lucrări de apropiere, sub gloanțe și obuze, în întunerecul sinistru al nopții, a fost cuprins de o spaimă, pe care n'a putut-o stăpâni și n'a eșit din tranșee.- Comandantul batalionului, care observase cele petrecute, l'a dojenit a doua zi cu asprime părintească, dar

a fost desarmat de sinceritatea pocăinței lui.- Ofițerul i-a spus curat, că intrând ^{pentru} prima oară în foc, n' a putut ^{învinge} rezista unui sentiment covârșitor de frică, dar că pe viitor va face tot ce-i va fi în putință, pentru a se stăpâni.- A doua noapte, comandantul său a eșit din tranșee lângă dânsul și și-a dat seama că era prăpădit.- În nopțile următoare a continuat să-l ia pe lângă dânsul.- Apoi timp de vre-o două săptămâni împrejurările i-au despărțit.- Și când s'au regăsit, comandantul a rămas uimit: tânărul ofițer era transformat, își învinsese frica, se învinsese pe sine însuși.- De atunci s'a purtat în toate luptele ca un viteaz, iar la 6 August 1917 a căzut pe platoul dela Răzcoare în fruntea unității lui, ca toți ofițerii batalionului.-

Iată două firi deosebite, dar două firi de viteji.- Care e mai de admirat? Cel care n.a știut ce e frica, sau cel care a știut ^{s'o} învingea? Cine ar putea spune?-

Dar ca aceasta sunt mii.- Au fost ofițeri, cari la apropierea exploziei unui obuz, culcau trupa la pământ, ca s'o ferească de schijele obuzului, ei însă preferau să înfrunte riscul și să stea neclintiți în picioare, ca să nu piardă un prilej de a-și spori față de trupă prestigiul și autoritatea de care aveau nevoie în clipele grele.-

Intr'o noapte din Junie 1917, Regimentul 50 Infanterie executa în fața tranșeelor noastre dela Nămăloasa lucrări de apropiere sub focurile de mitraliere și obuze ale nemților, care știind că lucrăm în fiecare noapte, în vederea unui apropiat atac, tranșee din ce în ce mai apropiate de ale lor ^{prin focurile lor} voiau să ne stingherească lucrul.-

Comandantul unuia din batalioanele regimentului, isprăvise spre dimineața ^{companiilor} inspecția ~~xxx~~ lui în lucru, și se întorcea spre postul lui de comandă, întovărășit de un caporal.- Având însă înainte de a ajunge un ordin de transmis comandanților de companii, ^{el} trimite pe caporal ^{cu ordinul} înapoi la aceștia, spunându-i că-l așteaptă ^{acolo} unde se află, ca să-i raporteze de executare.-

În armată cine primește un ordin, trebuie neapărat, imediat după ce l'a executat, să vie la cel dela care l'a primit, să raporteze de executare. Ce bine ar fi dacă s'ar introduce această regulă în toate serviciile noastre publice!

În drumul pe care trebuia să-l facă caporalul pentru a se întoarce la companii, era o porțiune de teren asupra căreia nemții își concentraseră focurile, dar care fiind puțin întinsă, putea ușor să fie înconjurată.-

Risc de moarte era peste tot, dar acolo era nu numai risc, ci aprocupe siguranță de moarte.-

Totuși la lumina unei rachete sau a exploziei unui obuz, comandantul batalionului vede cu uimire pe caporalul său ^{de a Treptul} intrând liniștit în zona focului și apărând ^{apoi} iarăși tot pe acolo. - După câteva minute ^{raportul} se întorsese și raporta de executare. -

Comandantul înrebându-l pentru ce s'a expus în zadar, el a răspuns foarte ~~simplic~~ și natural: "Apoi nu vroiam să mă așteptați prea mult." - "Dar n'ai nevastă, n'ai copii?" - "Ba am și nevastă și copii, dar ordinul e ordin. Si apoi cum mi-o fi scris. Tot trebuie să mor odată!"

Referitor la raport ^{impedimentul mi se} de executare a ordinului să mai povestesc una:

In dimineața zilei de 6 August 1917 batalionul I al Regimentului 50 Infanterie, care fusese retras din linia întâia de abia de câteva ore ^{și stătea} în rezervă în Rateșul lui Haret la vre-o 4 Km. în dosul frontului dela Mă-rășești, primește ordinul de a contra-ataca pe nemți, care rupseseră frontul nostru și înaintau pe platoul dela Răzoare. -

Ordinul era categoric: contratacați pe dușman care înaintează între regimentele 47 și 50 și respingeți-l. -

Batalionul pleacă, trece printr-o vâlcea bătută de focurile artileriei dușmane și înainte de a se urca pe podișul dela Răzoare, se oprește. Comandantul se urcă singur ^{pe muchea podișului și} să vadă ce se petrece și constată că Nemții, la o depărtare de cam 400 metrii, înaintează spre dânsul pe un front de peste un kilometru în valuri valuri care se succed unul după altul, cât putea vedea în adâncime. -

Acesta era dușmanul pe care urma, conform ordinului, să-l atace și să-l respingă, batalionul redus la număr și istovit prin luptele din care de abia eșise. -

Comandantul a chemat atunci pe toți ofițerii batalionului și le-a spus: ^{Comandant!} "Avem ordinul să atacăm și să respingem. - In fața noastră sunt câteva regimente de nemți. - Aceasta nu ne va împedea de a executa ordinul. - Vom ataca și vom respinge, sau vom muri cu toții. - Si dacă va fi să murim, vom muri frumos. - Am înțeles Domnule Căpitan, au răspuns într'un glas tinerii ofițeri fără umbră de șovăire. - Si au înțeles în adevăr, căci în lupta care a urmat au căzut toți până la unul, unii morți, alții răniți. -

La semnul convenit al comandantului, batalionul pornește și la apariția lui pe muchea platoului e primit cu un foc infernal de puști și mitraliere, care se întetește din clipă în clipă. - Rândurile se răresc la fiecare pas. Văzduhul e plin de văjăitul tăios al gloanțelor, dar batalionul înaintează mereu. - ^{Ca în lă. de unu, când în clipel de extremă tensiune, când toate ființele se încardă în ură și când urzile simțului se} Toate privirile sunt ațintite asupra comandantului,

(cau intr-o pozitie unakalm - si)
~~se~~ merge in frunte intre cele doua companii din linia intaia. *Pe n. u. p. o.*
 in clipa aceea hotaratoare ca e invulnerabil. - Mai erau ^{pe}vre-c 70 de pasi
 de strabatut in iadul acela, dar focurile se intetiseră atat de mult, con-
 centrate mai cu seama asupra companiei din dreapta, incat aceasta nu mai
 poate inainta. - Comandantul vazand, dupa miscarile nemtilor, ^{ca} tina sa
 ia batalionul pe flanc, si dandu-si seama de primejdia care frestea cu
~~orice~~ clipa de intarziere, chiamo pe agentii de legatura, care trebuiau
 sa fie mereu langa dansul, ca sa transmita prin ei ordinele pe care le
 impunea situatia grea in care se afla. Dar nu se prezinta decat unul:
 "Ordonati Domnule Capitan. Sunt soldatul Mihu, numai eu am ramas." Din
 opt cazusera sapte....

Insarcinarea data lui Mihu a fost de a merge la compania care
 se oprise si de a transmite comandantului acelei companii ordinul de a
 inainta cu orice pret pentru a ajunge cu o clipa mai inainte la baioneta.
 ta.-

~~si~~ Mihu se intoarce in curand si raporteaza ca toti ofiterii
 companiei cazusera si ca a transmis ordinul unui plutonier. - El a trimis
 atunci la compania de rezervă ca sa-i transmita ordinul de a inainta cat
 mai repede mereu spre dreapta spre a apara, pentru orice eventualitate
 flancul batalionului, ^{iar comandantul batalionului} fara a mai pierde o clipa, se pune in fruntea compani-
 niei din dreapta, care cu toata vijelia focului pornește si dupa cateva
 clipe are loc ciocnirea, corp la corp, baioneta la baioneta. - Atunci a
~~căzut~~ ^{cade} si comandantul batalionului, care si reluase locul sau de comandă
 intre cele doua companii din cap. - A căzut răniti ^{la picior} de un glonte de mitra-
 lieră, ~~care~~ din mii de gloante care-i vajăise la ureche. ~~i-a strabă-~~
~~tut piciorul.~~ - A căzut cel din urmă, după toti ofiterii lui. - Dar acum
 putea să cadă ~~ca~~ ^{sa} executase ordinul. - A atacat si a respins. - Lupta
 era castigata si portile Moldovei erau ^{ieran} inchise, caci sub izbitura micului
 rest din batalion ramas in picicare, regimentele de bavarezi ^{lasasera} o ~~rupsesera~~
 fugă, parasind terenul.-

In scurt după aceea a trecut in pas alergator compania de re-
 zervă, care primise prin soldatul Mihu ordinul de inaintare si imediat
 in urma ei a pornit un foc de baraj al artileriei nemtilor destinat sa
 apere ^{sa lina} retragerea infanteriei lor.-

Si in bubuiturile ^{sunurilor} care cutremurau pamantul, in mijlocul ex-
 ploziilor, care aruncau in aer gramezi de tarana si bucati din cadavrele
 imprastiate pe tot campul, nepasator de schijele de obuz, care spintecau
 vazduhul, nepasator de framantarea pamantului ~~si de gropile~~ care se desca-
 chidea

de jur împrejurul lui, soldatul Mihu își căuta comandantul, ca să-i raporteze de executare.....

Numai întâmplarea a voit să dea peste dânsul.- Atunci i s'a luminat fața și în iadul acela ^(s'a aprins și') a salutată în poziție reglementară: Să trăiți Domnule Căpitan, am executat ordinul.- Căpitanul ^{teaze} sau se sculase ^{ridicase} cum a putut într-un picior, l'a cuprins în brațe și ^{cu ajutorul celei marelui și simțului} s'au sărutat ^(am furat și eu) în fața morții, ^{cu ce mijloc cadaverilor și ai ambocțezat cu ce} și ^{am avut firiște pentru că profunzimea de} aveau mai curat în sufletul lor doi oameni, ^{care} executaseră ordinul. ~~mi.~~

După cum am spus la început, am desprins din noianul de amintiri a celor trăite în timpul războiului, cu atâta intensitate încât le văd și le simt azi așa cum le-am văzut și le-am simțit atunci, câteva din care din care am crezut că se vede mai lămurit sentimentul care ~~stăpânește~~ stăpâna atunci pe frontul de luptă românesc.-

~~Este~~ sentimentul datoriei înălțat prin prezența continuă a morții. Nu știu ^{de} unde ^{se vede} apare mai limpede și mai frumos ^{cât era de stăpânit} stăpânirea de atunci în sufletul ostașului român, ^{de} și simțului datoriei înălțat în preajma morții până la măreția ei? În răspunsul caporalului: "am nevastă și copii, dar ordinul e ordin"; ^{repararea de moarte a soldatului Mihu} cridin ~~concentrarea și întreaga ființă a soldatului~~ Mihu, ^{care în mijlocul expresiei lui își cantă seful} nepăsător de exploziile din jurul lui, în căutarea șefului, ca să-i raporteze că i-a executat ordinul.-

Când ofițerii batalionului I al Regimentului 50 Infanterie au înțeles în preajma bătăliei de la Răzcare, că merg la moarte, și au mers fără sfială, ei n'au ^{sfidat și se gândesc} judecat, ci au simțit măreția clipei și s'au înălțat până la dansa. În clipa aceea ei nu mai erau oameni, ci tot ce apasă pe om, ci suflete, care se confundau în sufletul mare și vecinic al neamului.-

Si ^{Jar} nici soldații care i-au urmat atunci pe ^{podul} peștele de ^{la} Răzcare, prin potopul de gloanțe, ~~n'au stat la socoteală,~~ ei în fața morții au simțit în străfundurile firei lor, ceea ce a simțit mereu plugarul român, când la ecoul buciului și-a lăsat plugul pe brazdă, și-a luat buzduganul ori arcu, ori flinta, ca să-și apere țara la Rovine ^{ori} sau la... ^{Răzbaeni, la Răbova și la Calușeni.}

Dealungul veacurilor e unul și același suflet: sufletul plugarului ~~ostăș~~ ostaș român.-

Sunt desigur în spuma orașelor și unii care au știut să tragă fclcase, fără a fi fost părtași la pncase, iar alții care se încalără ^{mai multă} tcc-
mai când ar fi ^{plămăși} nevoie de înțelegere și de unire; mai sunt unii care turbu-
rără liniștea poporului și sufletul senin al românului cu ^{fără rost} aleături noi
luate de pe alte meleaguri și ^{repetate} pe ale noastre; și sunt și tineri
care n'au cunoscut pe sublocotenentul Pruncu, nici pe soldatul Mihu, și

6.1
~~care în loc să-și dea viața pentru țară, o iau pe a altora.-~~
~~alfara n' de soarta țării. -~~

Trece
Dar apa trece și pietrele rămân.- ~~Trece~~ spuma dela crășe, trece
și se preface mereu, azi roșie mâine albă, și rămâne ^{melculit} mereu acelaș sufletul
de plugar~~ă~~ ostaș al neamului românesc.-

Si câtva dăinui pe plaiurile noastre plugarul-ostaș român, ~~și~~
va trece mereu cu aceeași mândră~~ă~~ simplitate dela coarnele plugului la
armă, și dela armă la plug, dela lanul lui la câmpul de bătălie, și iar la
lanul lui, udând pământul sfânt al țării când cu sudcarea ~~lui~~, când cu
sângele lui, ~~și~~ străinul nu va putea răzbate, sau de cum-va va fi răsbătut
nu va prinde rădăcină.-

Iar neamul nostru își va putea îndeplini mai greu sau mai ușor,
mai încet sau mai repede, mai mult cu durere, ori cu bucurie, dar își va
îndeplini până la urmă menirea lui istorică în colțul de pământ pe care
se încruțișează toate drumurile și se ciocnesc toate furtunile și pe care
i-a fost dat să trăiască.-

N. Bădescu